

PŘÍMÉ FINANČNÍ PODPORY NA OCHRANU PŘÍRODY V HOSPODÁŘSKÉ KRAJINĚ

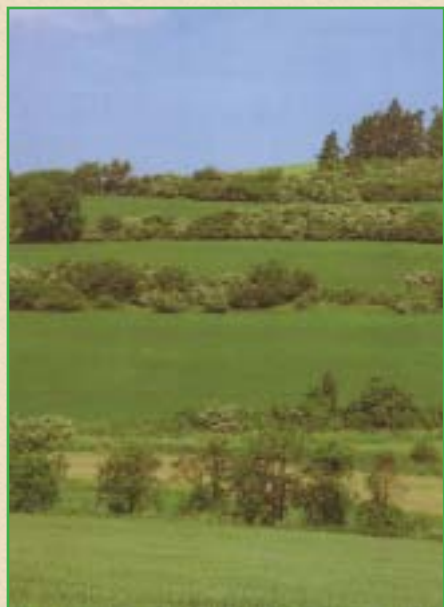
PRO ZEMĚDĚLCE

Ministerstvo životního prostředí
Praha 2004

Obsah:

Úvod	1
Jak postupovat při výběru podporovaného opatření	1
Přehled programů využitelných na ochranu přírody a krajiny	2
A. Programy v gesci Ministerstva životního prostředí	3
1. SFŽP - Program péče o přírodní prostředí	3
2. Program péče o krajinu	3
3. Program revitalizace říčních systémů	4
4. Operační program Infrastruktura	4
5. Správa nezcizitelného státního majetku v zvláště chráněných územích	5
6. Program LIFE - NATURE	5
B. Programy v gesci Ministerstva zemědělství	6
1. Horizontální plán rozvoje venkova	6
2. Operační program Zemědělství	6
Přehledy podporovaných opatření	7
Louky	7
Pastviny	9
Polní kultury	11
Mokřady a vodní plochy	12
Trvalá krajinná zeleň	16
Trvalé kultury	18
Lesy	19
Osvěta a studie	21
Příprava plánů	22
Faremní infrastruktura	23
Seznam použitých zkratk	24
Kontakty	

Meze na Sedlčansku. Foto archiv MŽP.

Vážený čtenáři,

prostřednictvím tohoto výtisku bychom Vás, českého zemědělce, rádi informovali o široké škále podpor, které lze využít pro cílenou péči o rozmanitost a ekologickou stabilitu naší krajiny. Se vstupem České republiky do Evropské unie budete mít možnost nejen nadále žádat o prostředky ze státních programů, ale navíc získat finanční podporu z programů EU na další opatření spojená s ochranou přírody a krajiny.

Záměrem tohoto informačního materiálu je napomoci Vám:

- ❖ *určit možnosti finanční podpory v oblasti ochrany biodiverzity a ekologické stability na vaší farmě a pomoci se v tomto spektru orientovat,*
- ❖ *nasměrovat Vaši hospodářskou činnost tak, aby byla v souladu s podporovanými opatřeními*
- ❖ *a nalézt další informační zdroje v zájmu výše uvedených cílů.*

Výběr finančně podporovaných opatření vždy závisí na daných přírodních podmínkách, způsobu využívání krajiny a přítomnosti volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin na Vaší farmě. Organizace působící v oblasti ochrany životního prostředí dlouhodobě vyvíjejí maximální úsilí, jak vymezit přírodní oblasti s přirozeným výskytem vzácných stanovišť, společenstev i jednotlivých druhů. V současnosti byl vedle národních kategorií zvláště chráněných částí přírody dokončen odborný návrh tzv. národního seznamu podle směrnice o stanovištích a probíhá proces vyhlášení ptačích oblastí podle směrnice o ptácích. Výsledkem bude soustava evropsky významných zvláště chráněných území NATURA 2000. U těchto území se předpokládá významný překryv s národními kategoriemi zvláště chráněných území. Možnosti provádění opatření určených výhradně pro ZCHÚ nabízejí mnohé dotační programy již od roku 2004.

Jak postupovat při výběru podporovaného opatření

1. Pro Vás bude v počáteční fázi důležité zjistit, zda jsou plochy, které obhospodařujete, součástí:

- zvláště chráněné části přírody podle euronovely zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, (národní park, CHKO, národní přírodní rezervace, přírodní rezervace, národní přírodní památka, přírodní památka), nebo
- vymezených prvků územního systému ekologické stability (ÚSES) nebo
- chráněných území NATURA 2000, která budou také chráněnými územími podle zákona, a to buď zvláště (evropsky významná lokalita - SAC) nebo v režimu obecné ochrany ptačí oblast (SPA).

Uvedeným výčtem není míněno, že farmář, na jehož pozemky tyto ochranné hranice nezasahují, je v nevýhodě co se týče čerpání podpor. Na plochách farmy se mohou dále vysky-

tovat ohrožené druhy rostlin či živočichů, jejichž výskyt není dostatečně znám, nebo je zde potenciál pro obnovu a tvorbu krajinných stabilizačních prvků, např. v odpřírodněné krajině Polabí lze vytvářet nové prvky k rozčlenění rozsáhlých zorněných ploch jako jsou cesty lemované stromořadími, ostrůvky trvalé zeleně, zatravněné terénní sníženiny nebo mělké vodní kanály bez opevnění s ochrannými travnatými pásy. O jejich existenci, nejen z pohledu nároků na podpory, je dlouhodobě velmi výhodné usilovat. Na druhé straně – na plochách, kde se nevhodně hospodaří, je možné změnit způsob nevhodného využití (např. zornění svahů a mokřin) a získat podporu na posílení ekologické stability (v tomto případě např. neoráním, zatravněním nebo výsadbou vhodných dřevin).

2. V další fázi Vašeho hledání vám doporučujeme soustředit se na přírodní rozmanitost a strukturu Vašeho hospodářství, což vám pomůže v orientaci v podpůrných programech. Nejedná se o možnost bezúčelného čerpání veřejných finančních prostředků, ale jde o nalezení způsobu získání těchto prostředků k financování aktivit, ze kterých neplyne přímý ekonomický efekt, ale přesto cítíte, že je přínosné se jimi zabývat. Pochopení principu podpor Vám do budoucna usnadní orientaci a umožní stabilizovat ekonomiku Vašeho hospodářství na půdě – tedy i v krajině.

Přehled programů využitelných na ochranu přírody a krajiny

V této části Vám předkládáme schématický přehled dostupných dotačních programů. Pro bližší informace o podmínkách jednotlivých programů kontaktujte odpovídající organizaci dle přehledu.

Na úvod bychom Vás chtěli upozornit na problém souběžnosti čerpání podpor. Obecně platí, že na stejné opatření není možné uplatnit plnou výši náhrady nákladů ze dvou dotačních zdrojů. Např. v případě údržby luk kosením z agroenvironmentálních programů v rámci HRDP nelze současně na ten samý účel čerpat z krajinotvorných programů (PPK, PPPP). Nelze také kombinovat např. podporu v méně příznivých oblastech s ekologickými omezeními (E-LFA) s podporou extenzivního hospodaření (titul D 4-o) v rámci Programu péče o krajinu. V rámci Horizontálního plánu rozvoje venkova (HRDP) je možná kombinace podpory v méně příznivých oblastech (LFA) s agroenvironmentálními programy. Možná je i kombinace titulu Ekologického zemědělství s ostatními agroenvironmentálními podopatřeními.

A. PROGRAMY V GESCI MINISTERSTVA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

1.

Název programu:

SFŽP - Program péče o přírodní prostředí

Oblasti ochrany přírody se týká zejména program č. 3 – Program péče o přírodní prostředí, ochrana a využívání přírodních zdrojů

Informační odkaz:

<http://www.sfzp.cz>

Spolufinancování z programu: až 80 % dotace (u podnikatelských subjektů až 40 % dotace a 40 % půjčky)

Žadatel:

PO založené k nepodnikatelským účelům, obchodní společnosti, státní podniky, družstva, FO podnikatelé, fyzické osoby nepodnikatelé (vlastník nebo nájemce)

Vyhlásil:

Ministerstvo životního prostředí ČR

Realizátor:

Státní fond životního prostředí ČR

Účel podpory:

cílem Programu péče o přírodní prostředí je podpora opatření k ochraně přírody a krajiny. Opatření jsou podle charakteru zařazena do dílčích programů: Zakládání ÚSES, Ošetřování stromů a regenerace alejí a parků, Zabezpečení mimoprodukčních funkcí lesa a k přírodě šetrné hospodaření v lesích, Péče o zamokřená území a vodní plochy, Program péče o půdu, Program regenerace urbanizované krajiny, Realizace schválených plánů péče o ZCHÚ, Výkupy pozemků ve ZCHÚ, Realizace schválených záchranných programů, Program péče o půdu a Program na zpracování koncepcí ochrany přírody a krajiny

Organizační zabezpečení:

žádost včetně všech příloh musí být předložena SFŽP. Následně proběhne odborné vyhodnocení žádosti SFŽP. Poté bude předložena k projednání Radě Fondu jako poradního orgánu MŽP ČR. Podpora se přiznává rozhodnutím ministra v rámci použitelných zdrojů SFŽP. Na základě rozhodnutí ministra uzavírá Fond smlouvu o poskytnutí podpory s žadatelem. Smlouva vychází z toho, že podpora má po dobu realizace opatření charakter zálohy, a to až do doby vyúčtování čerpaných prostředků na základě vyhodnocení smluvních podmínek.

Uzávěrka:

průběžně

Trvání programu:

každý rok probíhá jeho revize

Ostatní:

kritériem pro výběr akcí je poloha lokality (např. v ZCHÚ,...) nebo zda se jedná o prioritu kraje

2.

Název programu:

Program péče o krajinu

Informační odkaz:

<http://www.env.cz>

Spolufinancování z programu: až 100 % podle vyhodnocení přínosu z hlediska ochrany přírody a krajiny (na projekty přinášející zisk a investičního charakteru nelze poskytovat finanční prostředky z tohoto programu)

Žadatel:

FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnájemce pozemků na nichž se bude realizovat konkrétní opatření), žadatelem nemůže být zahraniční osoba, a to fyzická ani právnická

Vyhlásil:

Ministerstvo životního prostředí ČR

Účel podpory:

cílem programu je především zajištění péče o krajinu a o zvláště chráněné části přírody

Organizační zabezpečení:

u podprogramu péče o krajinu se žádosti předkládají na sběrná místa (místně příslušná střediska Agentura ochrany přírody a krajiny ČR) u podprogramu péče o zvláště chráněné části přírody se předkládají projekty na AOPK ČR, SCHKO ČR a Správy NP pro příjem žádostí pro rok 2004 je stanoven termín 30.6. 2004

Uzávěrka:

každý rok je program aktualizován

Trvání programu:

každý rok je program aktualizován

Ostatní:

na poskytnutí finančních prostředků není právní nárok, poskytování finančních příspěvků je upraveno směrnicí MŽP pro příslušný rok

3.

Název programu:

Informační odkaz:

Spolufinancování z programu: až 100%

Žadatel:

Program revitalizace říčních systémů

<http://www.env.cz>

vlastník pozemků či vodohospodářské stavby, na nichž mají být revitalizační opatření provedena, správce toku nebo nájemce pozemků nebo nestátní nezisková organizace, a to vždy s písemným souhlasem vlastníka, žadatelem nemůže být zahraniční osoba, a to fyzická ani právnická

Vyhlásil:

Účel podpory:

Ministerstvo životního prostředí ČR

cílem programu je podpořit obnovu přírodního prostředí i zdrojů užívaných člověkem. Program předpokládá postupné naplňování biologické rozmanitosti, příznivého uspořádání vodních poměrů a takového uspořádání funkčního využití území, které zajišťuje ochranu přírodních i kulturních hodnot krajiny. Program se soustředí na revitalizaci přirozené funkce vodních toků, zakládání a revitalizaci prvků ÚSES vázaných na vodní režim, odstraňování příčných překážek na tocích, revitalizaci retenčních schopností krajiny a výstavbu a obnovu ČOV a kanalizací včetně zakládání umělých mokřadů.

Organizační zabezpečení:

žádosti se předkládají na sběrná místa (místně příslušná střediska Agentura ochrany přírody a krajiny ČR)

Uzávěrka:

příjem žádostí průběžně

Trvání programu:

každý rok je program aktualizován

Ostatní:

na poskytnutí finančních prostředků není právní nárok, poskytování finančních příspěvků je upraveno pravidly MŽP

4.

Název programu:

Operační program Infrastruktura

V oblasti ochrany přírody je využitelné zejména opatření č. 3.1 – Obnova environmentálních funkcí území a 3.4. Nakládání s odpady a odstraňování starých zátěží (př. výstavba zařízení pro biologickou úpravu odpadů – kompostování)

Informační odkaz:

<http://www.env.cz>, <http://www.sfzp.cz>

Spolufinancování z programu: až 80% u projektů s veřejnými výdaji (pokud je žadatel obec, kraj...), s možností navýšení spolufinancování od SFŽP o dalších 10%

Žadatel:

soubor žadatelů se liší dle opatření, mohou jimi být například obce, kraje, občanská sdružení, podnikatelské subjekty, příspěvkové organizace a organizační složky (vlastník nebo nájemce)

Vyhlásil:

Účel podpory:

Ministerstvo životního prostředí ČR

cílem té části programu, která je zaměřená na zlepšování environmentální infrastruktury, je nejen zlepšování ochrany ovzduší, nakládání s odpady nebo vodního hospodářství, ale i zvýšení biodiverzity vodních toků a jejich okolí, zvýšení retenční schopnosti krajiny a prevence ničivých následků povodní (lze hradit například revitalizace vodních toků a jejich niv, úpravy k obnově funkce pramenných oblastí a mokřadů)

Organizační zabezpečení:

žádost k dispozici na internetu, vyplněná se podá na Státní fond životního prostředí

Uzávěrka:

zveřejňováno ve výzvě

Trvání programu:

do konce roku 2006

5.

Název programu:

Správa nezcizitelného státního majetku v zvláště chráněných územích

Informační odkaz:

<http://www.env.cz>

Spolufinancování z programu: až 100%

Zadatel:

příjemcem finančních prostředků může být AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP

Vyhlásil:

Ministerstvo životního prostředí ČR

Předmět a účel podpory:

finanční prostředky lze poskytovat na jednotlivá opatření pouze na pozemcích v ZCHÚ ve vlastnictví státu, které jsou v majetkové správě příjemce. Cílem programu je zajišťování povinností vlastníka (státu, představovaného odbornými organizacemi ochrany přírody) vyplývajících z platné legislativy, nárůst druhové rozmanitosti organismů, zvýšení početnosti populací chráněných druhů flóry a fauny vyskytujících se ve zvláště chráněných územích všech kategorií a naplňování mezinárodních úmluv, ke kterým přistoupila Česká republika, prostřednictvím odborných organizací ochrany přírody, včetně naplňování závazků vyplývajících z implementace Směrnic Evropského společenství ve vztahu k soustavě evropsky významných území NATURA 2000.

Organizační zabezpečení:

příjemce předloží MŽP žádost o přidělení finančních prostředků a seznam plánovaných opatření s uvedením odhadu jejich finanční náročnosti. MŽP posoudí žádost o přidělení finančních prostředků a schválí výši přidělených finančních prostředků pro jednotlivé příjemce.

Uzávěrka:

do konce února

Trvání programu:

do konce roku 2007

6.

Název programu:

Program LIFE - NATURE

Informační odkaz:

<http://www.env.cz>, <http://europa.eu.int/comm/environment/life/home.htm>

Spolufinancování z programu: až 75% u projektů zaměřených na území NATURA 2000

Zadatel:

okruh je velmi široký, může se jednat např. o agentury, výzkumný ústav, nevládní organizace, soukromníky, města, region

Vyhlásil:

Evropská komise

Předmět a účel podpory:

cílem programu je zajištění komplexní péče o vybrané území zařazené do soustavy NATURA 2000. Z programu je možné hradit celou škálu nákladů, které si vyžaduje zachování cenného stanoviště (příprava plánu péče, výkupy pozemků, odstranění náletových dřevin, kosení atd.). Doba trvání projektu není závazně určena, ale pohybuje se obvykle od 3 do 5 let.

Organizační zabezpečení:

žádost bude k dispozici na internetu na stránkách Evropské komise, vyplněná se podá na ministerstvo životního prostředí, které ji po přezkoumání formální správnosti odešle Evropské komisi. Evropská komise učiní rozhodnutí, které z předložených projektů ze všech států EU budou financovány z rozpočtu programu LIFE. Vzhledem k omezenému rozpočtu bohužel není program LIFE určen k pokrytí významnějšího dílu z finančních nároků na péči o území Natura 2000 v zemích EU, ale dokáže pokrýt z každého státu EU pouze omezený počet demonstračních projektů.

Uzávěrka:

zveřejňováno ve výzvě Evropské komise

Trvání programu:

do konce roku 2006

B. NOVÉ PROGRAMY V GESCI MINISTERSTVA ZEMĚDĚLSTVÍ

1.

Název programu:	Horizontální plán rozvoje venkova
Informační odkaz:	http://www.mze.cz , http://www.szif.cz
Spolufinancování z programu:	výše roční podpory je stanovena paušálně
Žadatel:	soubor žadatelů se různí dle titulů, jedná se často o FO nebo PO, kteří vlastním jménem na vlastní zodpovědnost zemědělsky obhospodařují alespoň 5 ha (v ZCHÚ 2 ha) zemědělské půdy vedené v evidenci půdy, u některých titulů mohou být žadatelé vlastníci, sdružení vlastníků nebo předkladatel projektu za souhlasu vlastníků
Vyhlásil:	Ministerstvo zemědělství ČR
Účel podpory:	cílem programu je rozvoj venkova a multifunkčních funkcí zemědělství. Navrženy jsou dotační tituly na předčasné ukončení zemědělské činnosti, podporu méně příznivých oblastí a oblastí s ekologickými omezeními, agroenvironmentální opatření, zalesňování zemědělské půdy, založení porostů rychle rostoucích dřevin určených pro energetické využití, zakládání skupin výrobců.
Organizační zabezpečení:	žádost včetně všech příloh je možné předkládat na Zemědělské agentuře - pozemkovému úřadu MZe. Formulář žádosti spolu s informacemi k administraci je k dispozici na internetových stránkách Státního zemědělského intervenčního fondu http://www.szif.cz , žádosti jsou vázány na registr půdních bloků
Uzávěrka:	různé dle dotačních titulů
Trvání programu:	do konce roku 2006

2.

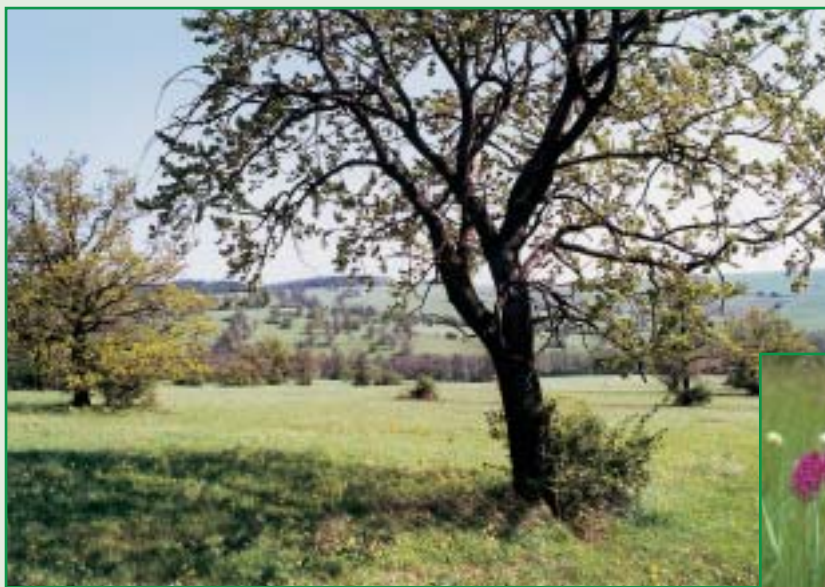
Název programu:	Operační program Zemědělství
Informační odkaz:	http://www.mze.cz
Spolufinancování z programu:	100% u projektů nepřinášejících zisk a zhruba z 50% u projektů přinášejících zisk
Žadatel:	soubor žadatelů se různí dle titulů, jedná se například o soukromé hospodářící rolníky nebo firmy (tedy FO nebo PO) zapsané do evidence samostatně hospodářících rolníků, vlastníky pozemků, nájemce pozemků,...
Vyhlásil:	Ministerstvo zemědělství ČR
Účel podpory:	cílem programu je podpora rozvoje venkova, zlepšování konkurenceschopnosti zemědělství, ochrana a zlepšování životního prostředí. Navrženy jsou dotační tituly na investice do zemědělského majetku zemědělských podniků, zlepšení zpracování zemědělských výrobků a jejich marketing, lesní hospodářství, posílení přizpůsobivosti a rozvoje venkovských oblastí, odborné vzdělávání, rybářství a technická pomoc. Pro péči o nelesní biotopy lze například využít opatření na financování údržby nebo zakládání malých vodních nádrží nebo na pořízení šetrných technologií.
Organizační zabezpečení:	žádost zveřejněna na internetu, vyplněná se podá na příslušný Regionální odbor Státního zemědělského intervenčního fondu
Uzávěrka:	zveřejňováno ve výzvě
Trvání programu:	do konce roku 2006

Přehledy podporovaných opatření

Pro vytvoření podmínek k návratu přírodní rozmanitosti do naší kulturní krajiny a pro obnovu ekologické stability je dobré mít přehled alespoň o základních typech ekosystémů v rámci hospodářství nebo farmy (pozor, např. polní cesta s alejí ovocných dřevin bychom zařadili do „Faremní infrastruktury“, ale částečně je také součástí kapitoly „Trvala krajinná zelen“). Pro orientační účely této brožury Vám dále popíšeme, co jednotlivé základní typy ekosystémů zemědělské krajiny zahrnují a kam by se měla zaměřit Vaše pozornost, pokud hodláte finanční podporu využít na konkrétní opatření.

Louky

Druhově bohaté (květnaté) louky se historicky vyvinuly na odlesněných plochách za pomoci citlivého obhospodařování člověkem. Pravidelné kosení a minimalizace přísunu živin jsou nezbytné pro přežití lučních společenstev, která patří na jednotku plochy k druhově nejbohatším ekosystémům vůbec. Z hlediska ochrany přírody jsou nejcenějším typem luk rašelinné a podmačené nebo zaplavované louky, protože hostí různá rostlinná a živočišná společenstva, která jsou v krajině nejvíce na ústupu. Vstavačové louky jsou dalším příkladem výskytu chráněných rostlinných druhů a jsou zcela závislé na pravidelném sklizení biomasy jednou do roka v pozdním létě. I způsob sečení významným způsobem ovlivňuje druhovou rozmanitost, zejména živočichů jako jsou hnízdicí ptáci a hmyz. Mnoho druhů se na loukách zachovalo díky omezení intenzivní technologie pěstování pícnin, nicméně podpůrné programy také sledují cíle celkového zvýšení podílu zatravnění krajiny na úkor orné půdy. Citlivým a pečlivě načasovaným obhospodařováním luk zemědělec významně investuje do dlouhodobé produkční schopnosti půdy a porostů svého hospodářství.

Rozptýlená zelen v NPR Čertoryje. Foto Jan Němec. 📍

Louka s orchiděmi (rudohávek jehlancovitý). Foto ČSOP Bílé Karpaty. ➡

Oblast činnosti zemědělce	Program	Opatření	Platba, spolufinancování	Žadatel	Další podmínky	Poznámka
zakládání a obnova	HRDP - AEO	zatravnování orné půdy (svažité, mělké, písčité, podmáčené a extrémně těžké půdy, pozemky v méně příznivých oblastech nebo v oblastech s environmentálními omezeními)	7265 Kč/ha ročně po dobu 5 let	FO nebo PO obhospodařující alespoň 5 ha (v ZCHÚ 2 ha) zemědělské půdy	závazek na 5 let, pozemek je evidován v registru půdy	nárokové
		zatravnování orné půdy regionální směsí (CHKO Bílé Karpaty - svažité, mělké, písčité, podmáčené a extrémně těžké půdy, pozemky v méně příznivých oblastech nebo v oblastech s environmentálními omezeními)	9210 Kč/ha ročně po dobu 5 let	FO nebo PO obhospodařující alespoň 2 ha	závazek na 5 let; pouze pro CHKO Bílé Karpaty, pozemek je evidován v registru půdy	nárokové
		tvorba travnatých pásů na svažitých půdách (3 - 12 stupňů, šíře pásů 45 - 55 m, vzdálenost mezi pásy 50 - 200 m)	9440 Kč/ha po dobu 5 let	FO nebo PO obhospodařující alespoň 5 ha (v ZCHÚ 2 ha) zemědělské půdy	závazek na 5 let, podmínky pěstování na orné půdě mezi pásy	nárokové
	Program péče o krajinu	zakládání trvalých travních porostů (jako biologické protierozní opatření, příp. realizace ÚSES)	do 10000 Kč/ha	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnájemce) s právním vztahem k daným pozemkům	změna druhu pozemku v katastru nemovitostí	nenárokové
		zakládání trvalých travních porostů v ZCHÚ z přírodě blízké a stanovištně odpovídající bylinno-travní směsí místního původu	do 20000 Kč/ha	AOPK, SCHKO, SNP - smlouva o dílo s fyzickou nebo právnickou osobou	zhotovitelem především vlastník nebo nájemce (nebo pověření)	nenárokové
		zakládání trvalých travních porostů v okolí výsadeb nebo pro účely ochrany vodního toku (infiltrační pásy)	do 12000 Kč/ha	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnájemce) s právním vztahem k daným pozemkům	změna druhu pozemku v katastru nemovitostí	nenárokové
	Program revitalizace říčních systémů	zakládání prvků ÚSES vázaných na vodní režim (revitalizace nevhodně odvodněných pozemků, opatření pro obnovu vsakovacích ploch, protierozní opatření vázaná na zlepšování stability vodního režimu)	max. 100%	vlastník, nájemce pozemků	nikoli pouze z především k podnikatelským záměrům	nenárokové
	SFŽP - Program péče o přírodní prostředí	založení nebo obnova stávajících protierozních mezí, zasačkových púsů a průlehů a dále na založení drobných poldrů	až 80% dotace (u podnikatelských subjektů až 40% dotace a 40% půjčky	vlastník nebo nájemce	založení nových protierozních opatření musí být v souladu se schválenými komplexními pozemkovými úpravami	nenárokové; na založení drobných suchých poldrů je možné poskytnout podporu i v případě vydání územního rozhodnutí
údržba	HRDP - AEO	kosení luk hnojených do 40 kg/ha dusíku	1920 Kč/ha ročně po dobu 5 let	FO nebo PO obhospodařující alespoň 5 ha (v ZCHÚ 2 ha) zemědělské půdy	závazek na 5 let, pozemek je evidován v registru půdy	nárokové
omezení používání vstupů	HRDP - AEO	ekologické zemědělství (0,2-1,5 VDJ/ha)	TTP 1100 ročně Kč/ha	FO nebo PO obhospodařující alespoň 1 ha zemědělské půdy	závazek na 5 let, pozemek je evidován v registru půdy	nárokové; lze kombinovat se všemi HRDP - AEO
		nehnojení extenzivních luk	2800 Kč/ha ročně po dobu 5 let	FO nebo PO obhospodařující alespoň 2 ha zemědělské půdy	závazek na 5 let; pouze pro ZCHÚ, pozemek je evidován v registru půdy	nárokové

Oblast činnosti zemědělce	Program	Opatření	Platba, spolufinancování	Žadatel	Další podmínky	Poznámka
cílená podpora druhové rozmanitosti	HRDP - AEO	ponechané nesečené pásy v loukách	3130 Kč/ha ročně po dobu 5 let	FO nebo PO obhospodařující alespoň 5 ha (v ZCHÚ 2 ha) zemědělské půdy	závazek na 5 let; pouze pro ZCHÚ, pozemek je evidován v registru půdy	nárokové
		posunutá seč - po 15. 7.	5130 Kč/ha ročně o dobu 5 let	FO nebo PO obhospodařující alespoň 5 ha (v ZCHÚ 2 ha) zemědělské půdy	závazek na 5 let; pouze pro ZCHÚ, pozemek je evidován v registru půdy	nárokové
		podpora chřástala polního	5180 Kč/ha ročně po dobu 5 let	FO nebo PO obhospodařující alespoň 5 ha (v ZCHÚ 2 ha) zemědělské půdy	závazek na 5 let, lze vstoupit pouze na vymezených lokalitách v registru půdy	nárokové
		podpora populací bahňáků	5550 Kč/ha ročně po dobu 5 let	FO nebo PO obhospodařující alespoň 5 ha (v ZCHÚ 2 ha) zemědělské půdy	závazek na 5 let, lze vstoupit pouze na vymezených lokalitách v registru půdy	nárokové
	Program péče o krajinu	ruční kosení za účelem ochrany biotopů zejména ohrožených druhů	max. 12 tis./ha	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnájemce) s právním vztahem k daným pozemkům	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové; možnost navýšení až o 50% při zvlášť náročných přír. podmínkách
		kosení lehkou mechanizací za účelem ochrany biotopů zejména ohrožených druhů	max. 7 tis./ha	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnájemce) s právním vztahem k daným pozemkům	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové; možnost navýšení až o 50% při zvlášť náročných přír. podmínkách
		likvidace křovinného a dřevinného náletu za účelem ochrany biotopů zejména ohrožených druhů	max. 20 tis./ha	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnájemce) s právním vztahem k daným pozemkům	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové; možnost navýšení až o 50% při zvlášť náročných přír. podmínkách
		změna druhové chudých lučních porostů na geneticky a stanovištně druhově bohaté	max. 20 tis./ha	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnájemce) s právním vztahem k daným pozemkům	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové
		speciální opatření, např. rozrušování dnu, drobné vodní plochy, podpora ohrožených populací	max. 100%	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnájemce) s právním vztahem k daným pozemkům	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové
	HRDP - LFA	vyrovnávací příspěvek na TTP v méně příznivých oblastech (v horských oblastech, v oblastech s nižší výnosností půdy atd.)	2820-4910 Kč/ha po dobu 5 let	FO nebo PO obhospodařující alespoň 5 ha (v ZCHÚ 2 ha) zemědělské půdy	závazek na 5 let, pozemek je evidován v registru půdy	nárokové; lze kombinovat se všemi HRDP - AEO
	HRDP - E-LFA	vyrovnávací příspěvek na TTP, první zóny CHKO, NP kryjící se s územím Natura 2000 (kompenzace za zákaz hnojení)	2800 Kč/ha po dobu 5 let	FO nebo PO obhospodařující alespoň 2 ha zemědělské půdy	závazek na 5 let, pozemek je evidován v registru půdy	nárokové; lze kombinovat se všemi HRDP - AEO
	Program revitalizace říčních systémů	zvyšování retenční schopnosti území (zakládání travnatých mezí, hrázek, poldrů, rozlivných ploch a průlehů - zpravidla spojeno s jejich zatrávněním)	max. 60%	vlastník, nájemce pozemků	nikoli pouze a především k podnikatelským záměrům	nenárokové
	Program péče o krajinu	opatření na zlepšování přírodního prostředí jinými extenz. způsoby hospodaření	max. 100%	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnájemce) s právním vztahem k daným pozemkům	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové; možnost navýšení až o 50% při zvlášť náročných přír. podmínkách

Pastviny

Pastviny jsou z pohledu ochrany a tvorby krajiny poměrně vyhraněným ekosystémem. Rozhodujícím a tvůrčím vlivem působícím při jejich vzniku je pastva hospodářskými zvířaty (u nás skot, ovce, kozy, koně a v omezené míře i některé druhy drůbeže, např. husy), která jsou schopna dlouhodobě spoluvytvářet stabilitu pastvin. Zakládání pastvin na orné půdě je podporováno v rámci zatravnovacích opatření zejména v méně příznivých oblastech a na erozně ohrožených pozemcích. Zvýšená plošná i lokální koncentrace hospodářských zvířat na pastvinách však často způsobuje narušení půdního pokryvu a vegetace pastvin. Proto je podpůrnými programy stanoveno přípustné zatížení pastvin hospodářskými zvířaty. Volný přístup zvířat do plošně omezených prvků ekologické stability krajiny - vodních toků, mokřadů, podmáčených luk, rybníků, pramenišť a významných porostů dřevin také působí často ničivě. Proto je zamezení přístupu hospodářských zvířat na tyto plochy jednou z podmínek správného využití dotací. Na druhou stranu nedostatečné vypásání rovněž způsobuje znehodnocení pastevních ekosystémů, které se projevuje zarůstáním invazními či expanzivními druhy rostlin (např. zlatobýl kanadský, šťovík kadeřavý, trnovník akát). Žádoucí extenzivní forma pastvy má udržovat nízký a hustý drn, terénní nerovnosti, mozaiku přepásaných a nedopášených míst včetně rozptýlených stromů a keřů, což vše zvyšuje přírodní rozmanitost. Podmínky jednotlivých dotačních titulů specifikují i možnost změny využití pastvin např. zorněním (přípustnou četnost a délku trvání zornění), převodem na louku nebo zalesněním. Pestré pastviny s výskytem ohrožených druhů se obhospodařují s ohledem na populace těchto druhů v návaznosti na doporučení organizací zabývajících se ochranou přírody. Například pastviny s výskytem hořců či hořečků vyžadují pravidelnou pastvu a veškeré hospodářské zásahy je nezbytné upravit. Volně žijící druhy živočichů jsou také vázány na přirozenou pestrost pastvin a produkční zásahy jednostranně zaměřené na zvýšení nebo zkapacitnění produkce (dosévání, hnojení syntetickými a nevhodnými organickými hnojivy, vápnění, intenzivní dokrmování zvířat, válcování atp.) rozvoji této pestrosti zpravidla zabraňují.

*Ekologický chov
dobytka v Jeseníkách.
Foto Svaz PRO-BIO.*

*Prvosenka jarní.
Foto Jan Němec.*

Oblast činnosti zeměděle	Program	Opatření	Platba, spolufinancování	Zadatel	Další podmínky	Poznámka
obnova zvláštní činnosti	HRDP - AEO	zatravňování orné půdy (svazité, mělké, písčité, podmořské a extrémně těžké půdy, pozemky v méně příznivých oblastech nebo s environmentálními omezeními)	7265 Kč/ha ročně po dobu 5 let	FO nebo PO obhospodárující alespoň 5 ha zemědělské půdy	závazek na 5 let, pozemek je evidován v registru půdy	nárokové
		zatravňování orné půdy regionální směsí (CHKO Bílé Karpaty - svazité, mělké, písčité, podmořské a extrémně těžké půdy, pozemky v méně příznivých oblastech nebo s environmentálními omezeními)	9210 Kč/ha ročně po dobu 5 let	FO nebo PO obhospodárující alespoň 2 ha (v ZCHU 2 ha) zemědělské půdy	závazek na 5 let, pouze pro CHKO Bílé Karpaty, pozemek je evidován v registru půdy	nárokové
	OP Zemědělství	tvorba travnatých pásů na svazích s údolím (3 - 12 stupňů, šíře pásu 45 - 55 m, vzdálenost mezi pásy 50 - 200 m)	9440 Kč/ha po dobu 5 let	FO nebo PO obhospodárující alespoň 5 ha (v ZCHU 2 ha) zemědělské půdy	závazek na 5 let, podmínky pěstování na orné půdě mezi pásy	nárokové
		budování pastevních areálů se všemi nezbytnými doprovodnými stavbami nenarušujícími charakter zemědělské krajiny (oplocení, přístřešky, napáječka atd.)	max 50 % do 10000 Kč/ha	FO do 40 let zahájit činnost nebo do 5 let od zahájení činnosti v zemědělství nebo PO s max 5 účastníky splňujícími výše uvedené	zadatelé musí dosáhnout minimální zemědělské kvalifikace	nenárokové
zvláštní činnosti	Program péče o krajinu	zakládání travnatých travních porostů (jako biologické protierozní opatření, příp. realizace ÚSES)	do 20000 Kč/ha	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnajíme) s právním vztahem k daným pozemkům	změna druhu pozemku v katastru nemovitostí	nenárokové
		zakládání travnatých travních porostů v ZCHÚ z přírodně blízké a stonostově odpovídající bylinno-travní směsi místního původu	do 20000 Kč/ha	AOPK, SCHKO, SNP - smlouva o dílo s fyzickou nebo právnickou osobou	zhotovitelem především vlastníků nebo nájemce (nebo pověřen)	nenárokové
	HRDP-AEO	podpora pastvy - 0,5-1 VDJ/ha, do 40 kg N	2890 Kč/ha ročně po dobu 5 let	FO nebo PO obhospodárující alespoň 5 ha (v ZCHU 2 ha) zemědělské půdy	závazek na 5 let, pozemek je evidován v registru půdy	nárokové
		- 0,4-0,8 VDJ/ha, 0 kg N	4330 Kč/ha ročně po dobu 5 let	FO nebo PO obhospodárující alespoň 5 ha (v ZCHU 2 ha) zemědělské půdy	závazek na 5 let, pouze pro ZCHÚ, pozemek je evidován v registru půdy	nárokové
omezení používání vstupů	HRDP - AEO	ekologické zemědělství (0,2-1,5 VDJ/ha)	TTP 1100 Kč/ha ročně pod dobu 5 let	FO nebo PO obhospodárující alespoň 1ha zemědělské půdy	závazek na 5 let, pozemek je evidován v registru půdy	nárokové, lze kombinovat se všemi HRDP - AEO
		podpora chřástala polního	5180 Kč/ha ročně po dobu 5 let	FO nebo PO obhospodárující alespoň 5 ha (v ZCHU 2 ha) zemědělské půdy	závazek na 5 let, lze vstoupit pouze na vymezených lokalitách v registru půdy	nárokové
		podpora populace bobákové	5550 Kč/ha ročně po dobu 5 let	FO nebo PO obhospodárující alespoň 5 ha (v ZCHU 2 ha) zemědělské půdy	závazek na 5 let, lze vstoupit pouze na vymezených lokalitách v registru půdy	nárokové
	Program péče o krajinu	iluvace křovinného a dřevinného náletu za účelem ochrany biotopu zejména ohrožených druhů	max. 20 tis. /ha	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnajíme) s právním vztahem k daným pozemkům	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové, možnost nově nastavení až o 50% při zvláštních podmínkách
členění podpory dle rozmanitosti		extenzivní pastva za účelem ochrany biotopů zejména ohrožených druhů	max. 8 tis. /ha, možnost nově nastavení až o 50% (zvláštní podmínky)	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnajíme) s právním vztahem k daným pozemkům	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové
		extenzivní pastva v ZCHÚ	do 10000 Kč/ha	AOPK, SCHKO, SNP - smlouva o dílo s fyzickou nebo právnickou osobou		možnost nově nastavení až o 50% při zvláštních podmínkách
		vyrovňovací příspěvek na TTP v méně příznivých oblastech (v horských oblastech, v oblastech s nižší výnosností půdy atd.)	2820-4910 Kč/ha ročně po dobu 5 let	FO nebo PO obhospodárující alespoň 5 ha (v ZCHU 2 ha) zemědělské půdy	závazek na 5 let, pozemek je evidován v registru půdy	nárokové, lze kombinovat se všemi HRDP - AEO
	HRDP - LFA	vyrovňovací příspěvek na TTP, první zóny CHKO, NP kryjící se s územím Natura 2000 (kompenzace za zánik inžený)	2800 Kč/ha ročně po dobu 5 let	FO nebo PO obhospodárující alespoň 2 ha zemědělské půdy	závazek na 5 let, pozemek je evidován v registru půdy	nárokové, lze kombinovat se všemi HRDP - AEO
ostatní	HRDP - ELFA	opatření na zlepšování přírodního prostředí jinými extenz. způsoby hospodářství	max. 100%	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnajíme) s právním vztahem k daným pozemkům	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové, možnost nově nastavení až o 50% při zvláštních podmínkách
	Program péče o krajinu	zvyšování retenční schopnosti území (zakládání travnatých mezí, hrázek, poldrů, rovinových ploch	max. 60%	Vlastník, nájemce, pozemků	nikoli pouze a především k podnikatelským záměrům	nenárokové
	Program revulzise říčních systémů					

Polní kultury

Patří sem pravidelně kultivované plochy s pěstováním jednoletých či i víceletých plodin, tedy orná půda. Do tohoto typu ekosystému zemědělské krajiny rovněž patří víceleté kultury polních plodin, jako například kultury vojtěšky seté, jahodníku zahradního nebo trav zařazených v rotaci plodin. Záměrem podpůrných programů je nejen umožnit regeneraci půdy, ale také existenci dřívě v polních kulturách hojných, ale dnes již vzácných druhů rostlin (např. chrpa modrák, koukol polní) a živočichů (cvrček polní, koroptev polní apod.). V souladu s tím je považováno za přínosné pěstovat různé plodiny na menších plochách, střídát různé plodiny s využitím krycích a strništních plodin, omezit dávky hnojiv a pesticidů a ne sklízet vše rychle najednou, aby bylo zachováno maximum životních příležitostí. Okraje polí jsou také důležitou součástí polních kultur a přechodným biotopem pro rozličné druhy - měly by se v rámci snižování intenzity hospodaření nadále udržovat, nikoliv však orbou nebo aplikací plevelohubných přípravků.

Oblast činnosti zeměděle	Program (gestor)	Opatření	Platba, spolufinancování	Žadatel	Další podmínky	Poznámka
změna využití	HRDP - AEO	zatravňování orné půdy	7265 Kč/ha ročně po dobu 5 let	FO nebo PO obhospodařující alespoň 5 ha (v ZCHÚ 2 ha) zemědělské půdy	závazek na 5 let, pozemek je evidován v registru půdy	nárokové
		zatravňování orné regionální směsí osiv (CHKO Bílé Karpaty)	9210 Kč/ha ročně po dobu 5 let	FO nebo PO obhospodařující alespoň 2 ha zemědělské půdy	závazek na 5 let, pozemek je evidován v registru půdy	nárokové
		tvorba travnatých pásů na svažitých půdách	9440 Kč/ha ročně po dobu 5 let	FO nebo PO obhospodařující alespoň 5 ha (v ZCHÚ 2 ha) zemědělské půdy	závazek na 5 let, pozemek je evidován v registru půdy	nárokové
	Program revitalizace říčních systémů	zakládání prvků ÚSES vázaných na vodní režim (revitalizace nevhodně odvodněných pozemků, zakládání mokřadních ekosystémů, zatravnění vsakovacích ploch)	max. 100%	vlastník, nájemce pozemků	nikoli pouze a především k podnikatelským záměrům	nenárokové
		zvyšování retenční schopnosti území (zakládání travnatých mezí, hrázek, poldrů, rozlivných ploch a průlehů - zpravidla spojeno s jejich zatravněním)	max. 60%	vlastník, nájemce pozemků	nikoli pouze a především k podnikatelským záměrům	nenárokové
	Program Investice (Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond), Podprogram Zemědělec	protierozní opatření (zatravnění, výsadba dřevin, terénní úpravy - tvorba atp. atp.)	garance bankovních úvěrů (0-60%), dotace na úhradu části úroků z úvěrů	FO nebo PO podnikající v zeměd. či lesnické činnosti či činnosti v obl. vodního hospod. (příjmy ze zeměd. výroby nebo zprac. min. 50% příjmů)	nelze použít na nákup zeměd. pozemků a pozemků určených k plnění funkcí lesa; nezahrnuje se na nákupy v rámci privatizace; nesmí být podpora z jiných zdrojů	nenárokové
	SFŽP - Program péče o přírodní prostředí	založení a nebo obnova stávajících protierozních mezí, zasakovacích pásů a průlehů a dále na založení drobných poldrů, založení a nebo obnova stávajících větroslamů	až 80% dotace (u podnikatelských subjektů až 40% dotace a 40% půjčky)	vlastník nebo nájemce	založení nových protierozních opatření musí být v souladu se schválenými komplexními pozemkovými úpravami	nenárokové; na založení drobných suchých poldrů je možné poskytnout podporu i v případě vydání územního rozhodnutí
		územní systémy ekologické stability - založení biokoridorů, a to zatravnění a výsadbou dřevin, odstraněním nežádoucích náletových dřevin a likvidací kalamitního rozšíření nežádoucích náletových dřevin a likvidací kalamitního rozšíření nežádoucích invazivních druhů	až 80% dotace (u podnikatelských subjektů až 40% dotace a 40% půjčky)	vlastník nebo nájemce		nenárokové
	Program péče o krajinu	preventivní protierozní opatření mimo koryta vod. toků - zakládání mezí a drobných poldrů (terénní úpravy)	max. 100%	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnájemce) s právním vztahem k daným pozemkům	jen jako preventivní opatření; pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové
		tvorba biologických protierozních opatření a realizace vymezených a schválených prvků ÚSES s použitím genetiky a stanovištně odpovídajícího osiva a sadbového materiálu (zakládání TTP, výsadba liniových porostů a soliterních dřevin mimo les, zakládání infiltračních pásů a mezí zatravněním)	zatravnění do 10.000 Kč/ha, infiltrační pásy do 12.000 Kč/ha; max. 100%	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnájemce) s právním vztahem k daným pozemkům	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové; o samost. fin. příspěvek na násled. péči lze požádat do 3 let po výsadbě (není-li podmínkou pro realizaci opatření), týká se pouze výsadby dřevin
		zakládání trvalých travních porostů v ZCHÚ z přírodě blízké a stanovištně odpovídající bylinno-travní směsi místního původu	do 20000 Kč/ha	AOPK, SCHKO, SNP - smlouva o dílo s fyzikou nebo právnickou osobou	zhotovitelem především vlastník nebo nájemce (nebo pověření)	nenárokové

Oblast činnosti zemědělce	Program (gestor)	Opatření	Platba, spolufinancování	Žadatel	Další podmínky	Poznámka
údržba	HRDP - AEO	pěstování mezplodin (ke zvýšení zasakovací schopnosti)	4580 Kč/ha ročně po dobu 5 let		závazek na 5 let, pozemek je evidován v registru půdy	nárokové
		osevní postup v ochranných zónách jeskyní (nepěstování plodin vyžadujících intenzivní ošetřování)	540 Kč/ha ročně po dobu 5 let	FO nebo PO obhospodařující alespoň 5 ha (v ZCHÚ 2 ha) zemědělské půdy	závazek na 5 let, jen pro CHKO Moravský kras, pozemek je evidován v registru půdy	nárokové
omezení používání vstupů	Podpůrný program MZE pro rok 2004	podpora ozdravování polních a speciálních plodin (náhrada chemického ošetření)	různé; od 60-90% prokázaných nákladů	podnikatel v zemědělské výrobě (dle zákona o zemědělství)	výsadba a obnova je podporována do 30. 4. 2004	neinvestiční dotace
	HRDP - AEO	ekologické zemědělství	orná 3.520 Kč/ha; zelenina a spec. byliny 11.050 Kč/ha	FO nebo PO obhospodařující alespoň 1 ha zemědělské půdy nebo 0,5 ha pokud jde o pěstování zeleniny nebo speciálních bylin	závazek na 5 let, pozemek je evidován v registru půdy	nárokové; lze kombinovat se všemi HRDP - AEO
cílená podpora druhové rozmanitosti	Program péče o krajinu	speciální opatření k podpoře populací ohrož. rostlin, a živoč. druhů a společenstev	do výše 100%	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnájemce) s právním vztahem k daným pozemkům	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové
	HRDP - AEO	biopásy - pásy o šířce 6-12 m osazené směsí pohanky, prosa, kapusty, atd. a ponechané přes zimu pro volně žijící živočichy	10.630 Kč/ha pásu ročně po dobu 5 let	FO nebo PO obhospodařující alespoň 5 ha (v ZCHÚ 2 ha) zemědělské půdy	závazek na 5 let, pozemek je evidován v registru půdy	nárokové

Mokřady a vodní plochy

Veškeré plochy trvale nebo přechodně zamokřené či zatopené lze řadit do této skupiny. K vodním plochám patří jak tekoucí, tak stojaté vody – rybníky. Biotopy jako prameniště, mokřiny, vodní toky, přechodně zatopené sníženiny, stružky, zatopené příkopy, tůňe a rybníky – ty všechny jsou magnetem pro život v krajině. Jediné podstatné, co život vázaný na vodu potřebuje, je nerušený klid a místní specifické podmínky. Proto jde zejména krajinotvorným programům Ministerstva životního prostředí o zprístupnění podpory na snížení intenzity chovu hospodářských druhů ryb, vhodnou údržbu a obnovu těchto ploch a jejich okrajů, popř. podporu rozšíření na vodu vázaných forem života (např. odstranění bariér pro tažné druhy obojživelníků a ryb). Vyplavování živin (např. fosforu, a dusíku) do povrchových vod působí eutrofizaci a následný ústup populací původních rostlinných a živočišných druhů. Samozřejmostí by mělo být vyloučení aplikace minerálních i statkových hnojiv a prostředků na ochranu rostlin uvnitř i v blízkém okolí vodních ploch. Při ochraně a obnově vodních a mokřadních prvků je nezbytné nejprve zjistit, kde se v krajině nacházejí a jak je lze zachovat pro mokřadní a vodní druhy. Obnova a tvorba nových vodních ekosystémů formou terénních úprav si zpravidla žádá vyhotovit podrobný projekt a konzultovat ho s organizacemi, které se ochranou přírody zabývají. Příprava podkladů žádosti o finanční podporu toto vyžaduje.

*Vodouš rudonohý.
Foto Lubomír Hlásek.*

(Na ochranu tohoto ohroženého druhu připravila Česká společnost ornitologická agroenvironmentální titul.)

Nová výsadba v Bedihošti. Foto Jan Němec.

Mokřady a vodní plochy

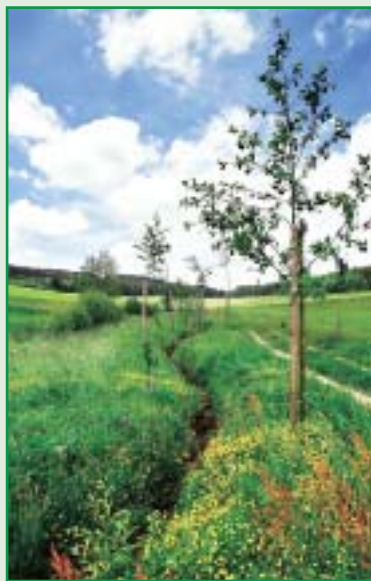
Oblast činnosti zeměděle	Program	Opatření	Platba, spolufinancování	Zadatel	Další podmínky	Poznámka
zakládání a obnova mokřadů nebo vodních ploch	OP Zemědělství	obnova potenciálů krajiny - výstavba a rekonstrukce poldrů a malých vodních nádrží na zemědělsky využívaných pozemcích, změna využití pozemků v záplavových územích	100%	FO a PO podnikající v zemědělství - vlastník/nájemce	přijatelné náklady na projekt od 1 mil Kč do 2,6 mil Kč	nenádrokové
		řízení a zajištění funkčnosti zemědělských vodních zdrojů - obnova a rekonstrukce rybníků a zemědělských vodních nádrží do velikosti 1 ha (odbahnění, ozelenění, apod.)	100%	FO a PO podnikající v zemědělství - vlastník/nájemce	přijatelné náklady na projekt od 1,06 mil Kč do 10,6 mil Kč	nenádrokové
	Program revitalizace říčních systémů	zakládání prvků ÚSES vázaných na vodní režim (revitalizace nevhodně odvodněných pozemků, zakládání mokřadních ekosystémů, opatření pro obnovu zásob podzemních vod, opatření pro obnovu vsakovacích ploch, protierozní opatření pro zlepšení stability vodního režimu)	max. 100%	vlastník, nájemce pozemků	nikoli pouze a především k podnikatelským záměrům	nenádrokové
		zakládání nových retenčních prostorů, zejména jako součástí systémů ekologické stability krajiny	max. 60%	vlastník, nájemce pozemků	nikoli pouze a především k podnikatelským záměrům	nenádrokové
		revitalizace v minulosti zaniklých a poškozených retenčních prostorů	max. 60%	vlastník, nájemce pozemků	nikoli pouze a především k podnikatelským záměrům	nenádrokové
		zvyšování retenční schopnosti území (zakládání travnatých mezí, hrázek, poldrů, rozlivných ploch a průlehů - pravidla spojena s jejich zatravněním)	max. 60%	vlastník, nájemce pozemků	nikoli pouze a především k podnikatelským záměrům	nenádrokové
	SFŽP - Program péče o přírodní prostředí	zachování a obnova vhodných zamokřených a vodních ploch (mokřadů, prameništ a rašeliníšť)	až 80% dotace (u podnikatelských subjektů až 40% dotace a 40% půjčky)	vlastník nebo nájemce		nenádrokové
		odbahňování a oprava technických prvků extenzivně využívaných rybníků v zájmu ochrany přírody a krajiny	až 80% dotace (u podnikatelských subjektů až 40% dotace a 40% půjčky)	vlastník nebo nájemce	podpora rozvoje významných biotopů, zvýšení biodiverzity	nenádrokové
		ochrana a komplexní obnova přirozených ekosystémů aktivních ekosystémů aktivních niv záplavových při přítoci nižších než je Q2, včetně související nezbytné obnovy přirozené dynamické rovnováhy dotčených vodních toků	až 80% dotace (u podnikatelských subjektů až 40% dotace a 40% půjčky)	vlastník nebo nájemce		nenádrokové
	Program péče o krajinu	realizace vymezených a schválených prvků ÚSES s použitím genetiky a stanovištně odpovídajícího osiva a sadbového materiálu (zakládání infiltračních pásů, mokřadních ploch atp.)	max. 100%	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnájemce) s právním vztahem k daným pozemkům	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenádrokové
údržba	Program Investice (Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond), Podprogram Zemědělec	ekologické investice do půdy (protierozní opatření, zařízení rybníků a vodohospodářských zařízení atd.)	garance bankovních úvěrů (0-60%), dotace na úhradu části úroků z úvěrů	FO nebo PO podnikající v zeměd. či lesnické činnosti či činnosti v obl. vodního hospod. (příjmy ze zeměd. výroby nebo zprac. min. 50% příjmů)	nelze použít na nákup zeměd. pozemků a pozemků určených k plnění funkcí lesa; nevztahuje se na nákupy v rámci privatizace; nesmí být podpora z jiných zdrojů	nenádrokové
	HRDP - AEO	sečení trvalce podmaččených a rašelinných luk	12100 Kč/ha ročně po dobu 5 let	FO nebo PO obhospodařující alespoň 5 ha (v ZCHÚ 2 ha) zemědělské půdy	závazek na 5 let, lze vstoupit pouze na vymezených lokalitách v registru půdy	nádrokové
	Podpůrný program MZe pro rok 2004	podpora mimoprodukčních funkcí rybníků (př.odstraňování sedimentů z loviště, zachování litorálního pásma a mokřadů, podpora retenčního účinku při povodních atd)	do 1000 Kč/ha	podnikatel v zemědělské výrobě (dle zákona o zemědělství)	rozloha rybníku nad 5 ha, splnění všech ostatních podmínek rozhodnutí vodohospodářského orgánu nebo OOP, které jdou nad rámec opatření konkretizovaných zákonem	neinvestiční dotace
	OP Zemědělství	řízení a zajištění funkčnosti zemědělských vodních zdrojů - obnova a rekonstrukce rybníků a zemědělských vodních nádrží do velikosti 1 ha (odbahnění, ozelenění, apod.)	100%	FO a PO podnikající v zemědělství - vlastník/nájemce	přijatelné náklady na projekt od 1,06 mil Kč do 10,6 mil Kč	nenádrokové

Mokřady a vodní plochy

Oblast činnosti zemědělce	Program	Opatření	Platba, spolufinancování	Žadatel	Další podmínky	Poznámka
omezení používání vstupů	HRDP - AEO	ekologické zemědělství	TTP 1100 Kč/ha ročně po dobu 5 let	FO nebo PO obhospodařující alespoň 1 ha zemědělské půdy	závazek na 5 let, pozemek je evidován v registru půdy	nárokové; lze kombinovat se všemi HRDP - AEO
	Podpůrný program MZe pro rok 2004	podpora mimoprodukčních funkcí rybníků (omezení krmení krmnými směslemi, omezení aplikace minerálních a organických hnojiv)	do 1000 Kč/ha	podnikatel v zemědělské výrobě (dle zákona o zemědělství)	rozloha rybníku nad 5 ha, splnění všech ostatních podmínek rozhodnutí vodohospodářského orgánu nebo OOP, které jdou nad rámec opatření konkretizovaných zákonem	neinvestiční dotace
cílená podpora druhové rozmanitosti	HRDP - AEO	podpora chrástala polního	5180 Kč/ha ročně po dobu 5 let	FO nebo PO obhospodařující alespoň 5 ha (v ZCHÚ 2 ha) zemědělské půdy	závazek na 5 let, lze vstoupit pouze na vymezených lokalitách v registru půdy	nárokové
		podpora populací bahničeků	5550 Kč/ha ročně po dobu 5 let	FO nebo PO obhospodařující alespoň 5 ha (v ZCHÚ 2 ha) zemědělské půdy	závazek na 5 let, lze vstoupit pouze na vymezených lokalitách v registru půdy	nárokové
	Program péče o krajinu	likvidace křovinného a dřevinného náletu za účelem ochrany biotopů zejména ohrožených druhů	max. 20 tis. Kč/ha	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnájemce) s právním vztahem k daným pozemkům	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové; možnost navýšení až o 50% při zvlášť náročných podmínkách
		ruční kosení za účelem ochrany biotopů zejména ohrožených druhů	max. 12 tis./ha	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnájemce) s právním vztahem k daným pozemkům	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové; možnost navýšení až o 50% při zvlášť náročných přír. podmínkách
		kosení lehkou mechanizací za účelem ochrany biotopů zejména ohrožených druhů	max. 7 tis./ha	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnájemce) s právním vztahem k daným pozemkům	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové; možnost navýšení až o 50% při zvlášť náročných podmínkách
		speciální opatření, např. rozrušování drnu, drobné vodní plochy, podpora ohrožených populací	max. 100%	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnájemce) s právním vztahem k daným pozemkům	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové
	SFŽP - Program péče o přírodní prostředí	opatření k zprůchodnění překážek na vodních tocích pro volně žijící živočichy (půjčky)	až 80% dotace (u podnikatelských subjektů až 40% dotace a 40% půjčky)	vlastník nebo nájemce	pouze na již postavených stavbách a na základě doporučení odboru ekologie krajiny Ministerstva životního prostředí	nenárokové
		napojení nebo zprůtočnění slepých ramen vodních toků umělé, a to pouze umělé odpojených od vodních toků a ne přirozené zázemenných. Podporu je možné poskytnout také na napojení a zprůtočnění bývalých náhonů, které pozbyly svoji původní technickou funkci	až 80% dotace (u podnikatelských subjektů až 40% dotace a 40% půjčky)	vlastník nebo nájemce		nenárokové
ostatní	HRDP - LFA	vyrovnávací příspěvek na TTP v méně příznivých oblastech (v horských oblastech, v oblastech s nižší výnosností půdy atd.)	2820-4910 Kč/ha ročně po dobu 5 let	FO nebo PO obhospodařující alespoň 5 ha (v ZCHÚ 2 ha) zemědělské půdy	závazek na 5 let, pozemek je evidován v registru půdy	nárokové; lze kombinovat se všemi HRDP - AEO
	HRDP - E-LFA	vyrovnávací příspěvek na TTP, první zóny CHKO, NP kryjící se s územím Natura 2000 (kompenzace za zákaz hnojení)	2800 Kč/ha ročně po dobu 5 let	FO nebo PO obhospodařující alespoň 2 ha zemědělské půdy	závazek na 5 let, pozemek je evidován v registru půdy	nárokové; lze kombinovat se všemi HRDP - AEO
	Podpůrný program MZe pro rok 2004	podpora mimoprodukčních funkcí rybníků (př. vysazování amura pouze se souhlasem orgánu ochrany přírody)	do 1000 Kč/ha	podnikatel v zemědělské výrobě (dle zákona o zemědělství)	rozloha rybníku nad 5 ha, splnění všech ostatních podmínek rozhodnutí vodohospodářského orgánu nebo OOP, které jdou nad rámec opatření konkretizovaných zákonem	neinvestiční dotace

Trvalá krajinná zelen'

Tyto plochy, ač jsou rozlohou nevýznamné, propůjčují vaší farmě skutečný venkovský ráz spolu s ekologickou stabilitou. Trvalá krajinná zelen' je často jedinou zbývající stabilizační plochou v krajině. Jedná se o křoviny, nálety pionýrských dřevin, remízy, meze, větrolamy, okraje cest, skalky, balvany, hromady kamení a zdi, drobné hlinky, písňiky a lomy, výsadby rychlerostoucích dřevin, osamocené keře či stromy, aleje hlavatých vrb podél vodních toků, ovocná stromořadí u cest a na mezích a další. Z výčtu je patrné, že sem patří i neživé prvky osídlené vegetací, které skýtají dosti významné útočiště vzácných druhů. Jednoznačně určit, co je prvkem trvalé krajinné zeleně a co spíše trvalou kulturou nebo trvalým travním porostem v rámci pastvin či luk je značně odvislé od vymezení v mapách a od střednědobých záměrů hospodáře. Hospodář sám se může rozhodnout, jak například uspořádá polní cesty na svých pozemcích, kde založí meze a kde ponechá půdu ladem a na jak dlouhou dobu. Jistou míru státní ochrany těchto víceméně pevných krajinných struktur je však potřebné rozpoznat (např. prvek územního systému ekologické stability, lokalita ohroženého druhu, významný krajinný prvek atp.). Záměrem podpůrných programů je zabránit mizení stávajících ploch trvalé zeleně ze zemědělské krajiny a podporovat jejich obnovu a citlivé využívání (sběr plodů, bylinné a dřevní hmoty). To by mělo v počáteční fázi vést k ustanovení základní „jemné“ kostry ekologické stability lokálního významu.

Úprava Borovského potoka. Foto Jan Flašar.

Oblast činnosti zemědělce	Program	Opatření	Platba, spolufinancování	Žadatel	Další podmínky	Poznámka
zakládání a obnova	OP Zemědělství	pozemkové úpravy - nákup, výsadba a povýsadbové ošetřování zeleně (pro ÚSES použití původních druhů zeleně), zakládání polních cest, pěšin, protierozních prvků, ekostabilizačních prvků, hraničních mezí, atp.	100%	příjemci dotace jsou pozemkové úřady, konečnými příjemci dotace jsou vlastníci pozemků - FO a PO včetně obcí	přijatelné náklady na projekt od 318,1 tis Kč do 53 mil Kč	nenárokové
	HRDP	založení porostů rychle rostoucích dřevin pro energetické využití (v této části krajiny se jedná zejména o linové porosty - např. větrolamy, výsadby na březích melioračních struh atp.)	70 tis.Kč/ha + 5 tis. Kč/ha po dobu 3 let	vlastník, sdružení vlastníků, spoluvlastník za souhlasu většiny spoluvlastníků, nájemce za souhlasu vlastníka	závazek na 5 let	nárokové
	Program revitalizace říčních systémů	zakládání prvků ÚSES vázaných na vodní režim (revitalizace nevhodně odvodněných pozemků, opatření pro obnovu vsakovacích ploch, další protierozní opatření pro zlepšení stability vodního režimu)	max. 100%	vlastník, nájemce pozemků	nikoli pouze a především k podnikatelským záměrům	nenárokové
	SFŽP - Program péče o přírodní prostředí	založení a nebo obnova stávajících protierozních mezí, zaskokovacích pásů a průlehů a dále na založení drobných poldrů, zaozeření a nebo obnova stávajících větrolamů	až 80% dotace (u podnikatelských subjektů až 40% dotace a 40% půjčky)	vlastník nebo nájemce	založení nových protierozních opatření musí být v souladu se schválenými komplexními pozemkovými úpravami	nenárokové; na založení drobných suchých poldrů je možné poskytnout podporu i v případě vydaní územního rozhodnutí
		obnova alejí nebo extenzivních sadů, které jsou registrovány jako významné krajinné prvky, a to ošetřováním stromů a náhradní výsadbou za odumřelé dřeviny	až 80% dotace (u podnikatelských subjektů až 40% dotace a 40% půjčky)	vlastník nebo nájemce	extenzivním sadem se rozumí vysokokmenný sad o výměře min. 0,3 ha, starší 50 let, je neregistrován jako intenzivní sad v registru UKZÚZ, obsahuje staré odrůdy ovocných dřevin, jako podnože budou dosazovány staré vysokokmenné odrůdy a na ně roubovány místní staré odrůdy; sad musí dosahovat min. hustoty 60 stromů na 1 ha a nesmí být aplikovány biocidy; sad nesmí být využíván k podnikání	nenárokové; (v ZCHU nemusí být sad nebo alej registrován jako významný krajinný prvek)

Trvalá krajinná zeleň

Oblast činnosti zemědělce	Program	Opatření	Platba, spolufinancování	Žadatel	Další podmínky	Poznámka
stromořadí a rozptýlená zeleň	Program péče o krajinu	preventivní protierozní opatření mimo koryta vod. toků - zakládání mezi a drobných poldrů (terénní úpravy)	zatravnění do 10.000 Kč/ha, infiltrační pásy do 12.000 Kč/ha; max. 100%;	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnájemce)	jen jako preventivní opatření; pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové
		realizace vymezených a schválených prvků ÚSES s použitím genetiky a stanovištně odpovídajícího osiva a sadbového materiálu (výsadba liniových porostů a solitérních dřevin mimo les, zakládání infiltračních pásů a mezi zatravněním)	zatravnění do 10.000 Kč/ha, infiltrační pásy do 12.000 Kč/ha; max. 100%;	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnájemce) s právním vztahem k daným pozemkům	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití; u zatravnění podmínkou převod v evidenci katastru na TTP	nenárokové; o samost. fin. příspěvek na násled. péči lze požádat do 3 let po výsadbě, týká se pouze výsadby dřevin
cílená podpora druhové rozmanitosti	Program péče o krajinu	likvidace křovinného a dřevinného náletu za účelem ochrany biotopů zejména ohrožených druhů	max. 20 tis. Kč/ha	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnájemce) s právním vztahem k daným pozemkům	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové; možnost navýšení až o 50% při zvlášť náročných podmínkách
		ruční kosení za účelem ochrany biotopů zejména ohrožených druhů	max. 12 tis./ha	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnájemce) s právním vztahem k daným pozemkům	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové; možnost navýšení až o 50% při zvlášť náročných přír. podmínkách
		kosení lehkou mechanizací za účelem ochrany biotopů zejména ohrožených druhů	max. 7 tis./ha	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnájemce) s právním vztahem k daným pozemkům	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové; možnost navýšení až o 50% při zvlášť náročných přír. podmínkách
		speciální opatření, např. rozrušování drnu, drobné vodní plochy, podpora rožených populací	max. 100%	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnájemce) s právním vztahem k daným pozemkům	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové
		výsadba nelesní zeleně včetně ovocných stromů (především staré a krajové odrůdy)	max. 100%	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnájemce) s právním vztahem k daným pozemkům	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové; nevztahuje se na intenzivní sady
ostatní zásahy	Program péče o krajinu	ošetřování památných a cenných starých stromů (např. ošetření zlomených větví, odstranění nevhodných restauračních prvků, stavba ochranných oplůtků a povalových chodníků)	max. 100%	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnájemce) s právním vztahem k daným pozemkům	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové

Trvalé kultury

Do této části krajiny je vhodné řadit všechny kultury dřevin na zemědělské půdě, které jsou prostorově rozsáhlé (cca nad 0,3 ha) a produkčně úzce zaměřené. Představují je intenzivní a částečně extenzivní ovocné sady a výsadby, vinice a porosty energetických dřevin na zemědělské půdě. Jejich posláním je stabilizovat a zpestřit zemědělskou produkci, podpořit přírodní rozmanitost a strukturu krajiny. S ohledem na to se podpůrné programy soustředí na zakládání a obnovu těchto kultur a snižování „vstupové“ intenzity hospodaření. Podporovaná opatření zahrnují zejména zachování extenzivního sadovnictví, omezené používání vstupů a péči o protierozní vegetační pokryv v kulturách v ekologickém zemědělství a zakládání porostů rychlerostoucích dřevin k energetickému využití. Ze zapomenutých forem trvalých kultur lze vzpomenout například vrbové prutnice a déle trvající výsadby ovocných keřů.

Extenzivní sad v Bílých Karpatech. Foto Svaz PRO-BIO.

Oblast činnosti zemědělce	Program	Opatření	Platba, spolufinancování	Žadatel	Další podmínky	Poznámka
zakládání a obnova	HRDP	založení porostů rychle rostoucích dřevin pro energetické využití	70 tis. Kč/ha + 5 tis. Kč/ha po dobu 3 let	vlastník, sdružení vlastníků, spoluvlastník za souhlasu většiny spoluvlastníků, nájemce za souhlasu vlastníka	závazek na 5 let	nárokové
	SFŽP - Program péče o přírodní prostředí	obnova alejí nebo extenzivních sadů, které jsou registrovány jako významné krajinné prvky, a to ošetřováním stromů a náhradní výsadbou za odumřelé dřeviny	až 80% dotace (u podnikatelských subjektů až 40% dotace a 40% půjčky)	vlastník nebo nájemce	extenzivním sadem se rozumí vysokomenný sad o výměře min. 0,3 ha, starší 50 let, je neregistrován jako intenzivní sad v registru ÚKZÚZ, obsahuje staré odrůdy ovocných dřevin, jako podnože budou dosazovány staré vysokokmenné odrůdy a na ně roubovány místní staré odrůdy; sad musí dosahovat min. hustoty 60 stromů na 1 ha a nesmí být aplikovány biocidy; sad nesmí být využíván k podnikání	nenárokové; (v ZCHÚ nemusí být sad nebo alej registrován jako významný krajinný prvek)
	Podpůrný program MŽE pro rok 2004	podpora restrukturalizace ovocných sadů	do 250 000 Kč/ha, odvozené od minimálního počtu kusů na ha	podnikatel v zemědělské výrobě (dle zákona o zemědělství)	odrůdy doporučené SISPO, integrovaný systém pěstování	investiční dotace
	Program péče o krajinu	výsadba nelesní zeleně včetně ovocných stromů (především staré a krajové odrůdy)	max. 100%	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnájemce) s právním vztahem k daným pozemkům	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové; nevztahuje se na intenzivní sady
omezení používání vstupů, údržba vegetačního půdního pokryvu	HRDP - AEO	ekologické zemědělství	trv. kultury 12.235 Kč/ha	FO nebo PO obhospodařující alespoň 0,25 ha vinic, ovocných sadů nebo chmelnic	závazek na 5 let, pozemek je evidován v registru půdy	nárokové; lze kombinovat se všemi HRDP - AEO

Lesní kultury v zemědělské krajině

Do jisté míry paradoxní titulek tohoto ekosystému je v předkládané brožůře odůvodnitelný právě pohledem zemědělce – mimo jiné vlastníka lesní půdy a zároveň potenciálního žadatele o dotace týkající se lesů. Na rozdíl od jiných ekosystémů (např. pastvin či luk) uvádíme v tabulkovém přehledu v rámci části „změna využití“ i takzvaná zalesňovací opatření, a to z důvodu přehlednosti celého schématu. Přírozené lesní porosty jsou nejstabilnějším prvkem naší krajiny. Lesy slouží jako úkryt volně žijícím živočichům, jako zdroj obnovitelné dřevní biomasy, klimatotvorný a půdoochranný prvek. Přerušení rozsáhlých polních lánů pomocí lesních biokoridorů citlivě umístěných v krajině (např. podél vodních toků) umožní migraci druhů v krajině. Naopak tzv. biocentra složená často z lesních porostů slouží jejich soustředění a nerušenému vývoji.

Nálet dřevin na neobhospodařované plochy může být také považována za prvotní fázi samovolné obnovy lesa. Plochy nevyužitě zemědělské půdy, které by již bylo pracné navracet do kulturního stavu bez lesa, je možné v rámci některých podporovaných opatření ponechat procesu zarůstání lesem, popřípadě tento proces podpořit. Při dosadbě i zalesňování se používají původní druhy dřevin adaptované na vlastnosti dané lokality (nadmořskou výšku, půdní a klimatické podmínky). Zpravidla se jedná o tytéž druhy, které na opuštěné půdy přirozeně nalétají. Pro zvýšení stability porostů stanovištně nepůvodních rostlin se preferuje vyšší než minimálně přípustné zastoupení melioračních a zpevňujících dřevin. Ozdravení existujících lesů a zvýšení jejich odolnosti vůči škůdcům i živelným pohromám lze snadno dosáhnout přiblížením se jak přirozené druhové skladbě, tak i prostorové a věkové rozrůzněnosti porostů. Finanční podporu těchto cílů může využít i zemědělec jakožto vlastník lesa nebo zájemce o zalesnění části své zemědělské půdy. Na tomto místě je vhodné zmínit, že výsadba místně nepůvodních dřevin není podporována, stejně jako zalesňování cenných biotopů ohrožených druhů rostlin či živočichů. Na takové zásahy při zakládání lesa je nezbytné získat souhlasné stanovisko orgánu ochrany přírody. Potřeba zalesnění se soustředí na ornou půdu v citlivých oblastech a narušených lokalitách - zejména na zorných svazích a údolnicích, podmačených orných půdách a rekultivovaných plochách či navážkách.

Dubohabrová doubrava na Rožďalovicku (okr. Nymburk). Foto Radko Samek.

Lesní kultury v zemědělské krajině

Oblast činnosti zeměděle	Program	Opatření	Platba, spolufinancování	Žadatel	Další podmínky	Poznámka
příroda blízké hospodářství	HRDP	zalesňování zemědělských půd	74-92 tis Kč/ha + 12tis.Kč/ha po dobu 5 let; 3420-8600Kč/ha po dobu 20 let	vlastník, sdružení vlastníků, spoluvlastník za souhlasu většiny spoluvlastníků	závazek na 5 let	nárokové
	OP Zemědělství	zalesňování zemědělsky nevyužívaných nelesních půd	100%	vlastník pozemků/sdružení vlastníků	přijaté náklady na projekt od 19 tis Kč do 9,5 mil Kč	nenárokové
	Program investice (Podpůry a garanční rolníky a lesnický fond), Podprogram Zemědělec	zalesňování	garance bankovních úvěrů (8-20%), dotace na úhradu částí úroků z úvěrů	FO nebo PO podnikající v zemědě, či lesnické činnosti či činnosti v obl. vodního hospod. (příjmy ze zeměd., výroby nebo zprac. min. 50% příjmu)	nelze použít na nákup zeměd. pozemků a pozemků určených k plnění funkcí lesa; nevztahuje se na nákupy v rámci privatizace; nesmí být podpora z jiných zdrojů	nenárokové
	OP Zemědělství	činnosti podporující přírodu blízké hospod. v lesích, vč. technologií šetrných k přírodě	max. 50 %	vlastník/nějmece lesa, sdružení vlastníků/nějmců	přijaté náklady na projekt od 63,6 tis Kč do 15,9 mil Kč	nenárokové
	SZP - Program péče o přírodní prostředí	obnova lesního potenciálu - odstraňování nevhodných nebo poškozených lesních porostů určených k rekonstrukci, přirozená obnova nebo umělá obnova sítí	100%	vlastník/nějmece lesa, sdružení vlastníků/nějmců	přijaté náklady na projekt od 52,8 tis Kč do 53 mil Kč	nenárokové
		podpora technických opatření sloužících k zabezpečení mimoprodukčních funkcí lesa, tj. přírodě blízkých způsobů hrazení bystřin, napravných nevhodných úprav toků a mokřadních ploch (hrazení odvodňovacích příkopů, obnova přírodněho charakteru toků), ekologický šetrných způsobů péče o přirozené neupravené lesní drobné toky, protierozní a protilivňová opatření; podporu je možné dále poskytnout v lesích ve zvláště chráněných územích na obnovu turistických lesních cest a chodníků	az 80% dotace (u podnikatelských subjektů az 40% dotace a 40% půjčky)	vlastník nebo nějmece		nenárokové
		nákup přípravků k použití biologických metod ochrany lesa (feromony, biogens), v lesích ve zvláště chráněných územích	az 80% dotace (u podnikatelských subjektů az 40% dotace a 40% půjčky)	vlastník nebo nějmece	podpora rozvoje významných biotopů, zvýšení biodiverzity	nenárokové
		opatření k zachování a celkovému zlepšení přírodních poměrů v lesích ve zvláště chráněných územích, a to v dosazení dřívíové a prostorové skladby porostů, odpovídající místním přírodním podmínkám podstatou a dosadou cizových melioračních lesních dřevin do lesních porostů	az 80% dotace (u podnikatelských subjektů az 40% dotace a 40% půjčky)	vlastník nebo nějmece		nenárokové
	Program péče o krajinu	opatření k obnově lesů poškozených imisemi na hřebenech rušných hor, a to v dosazení druhové a prostorové skladby porostů, odpovídající místním přírodním podmínkám, a to podstatou a dosadou cizových melioračních lesních dřevin do lesních porostů	az 80% dotace (u podnikatelských subjektů az 40% dotace a 40% půjčky)	vlastník nebo nějmece		nenárokové
	Financování příspěvků na hospodářství v lesích v roce 2004	příroda blízké hospodářství v lesích - zlepšování stavu lesních porostů nad rámec lesního zákona, zejm. v USES a ptačích oblastech	max. 100%	FO nebo PO Vlastník, nějmece, podnějmece) s právním vztahem k daným pozemkům	pauze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové
	Financování příspěvků na hospodářství v lesích v roce 2004	používání ekologických a k přírodě šetrných technologií v lesích	paušální platba	nějmece, vlastník	min. 1000 Kč	nárokové
ostatní	Financování příspěvků na hospodářství v lesích v roce 2004	obnova, zajištění a výchova lesních porostů (do věku, kdy je připuštěn těžba porostu - stáda problem v kmenovinných)	paušální platba	nějmece, vlastník	min. 1000 Kč	nárokové

Faremní infrastruktura

K faremní infrastruktuře pro účely této brožury řadíme veškeré technické prvky (stavby a technika), sloužící hospodáři. Usměrněná a k životnímu prostředí šetrně pojatá údržba, obnova a tvorba polních cest, výběhů, hospodářských stavení, manipulačních a skladovacích ploch, produktovodů a umělých vodních nádrží umožní nejen rozvoj hospodářské ekonomiky, ale také se může významnou měrou podílet na regulaci vodního režimu, místních klimatických poměrů a poslouží jako útočiště volně žijícím organismům. Vhodným ozeleněním a údržbou okrajů těchto liniových struktur docílíme funkce jakéhosi biokoridoru. Významnou podporu dnes má budování technologicky bezpečných skladů statkových hnojiv pro omezení úniku živin do vodního prostředí, zavádění recyklačních technologií pro odpadní vodu, technologií pro zpracování a aplikaci organické hmoty aj. Z pohledu ochrany biodiverzity přímo vázané na existenci prvků faremní infrastruktury jde např. o možnost využití podpor na podporu hnízdění ptactva (např. vlaštovky obecné, sovy pálené), hmyzu (např. čmeláka skalního), savců (kuna skalní, netopýři). U těchto vzácných živočichů by se jednalo zejména o ponechávání stávajících nebo tvorbu náhradních hnízdních příležitostí, ale i o různá jiná speciální opatření pro záchranu jejich populací v návaznosti na využití, úpravy nebo nové stavby objektů.

Seník v nivě Lužnice. Foto Jan Ševčík.

Faremní infrastruktura

Oblast činnosti zemědělce	Program	Opatření	Platba, spolufinancování	Žadatel	Další podmínky	Poznámka
pozemkové úpravy	OP Zemědělství	geodetické práce pro pozemkové úpravy, vyměřování pozemků za účelem přesné identifikace vlastnických parcel a vytýčení nově navržených pozemků vycházející ze schváleného návrhu pozemkové úpravy	100%	příjemci pozemkové úřady, konečnými příjemci vlastníci pozemků - FO a PO včetně obcí	příjatelné náklady na projekt od 318 tis Kč do 53 mil Kč	nenárokové
uskládování a zpracování statkových hnojiv	OP Zemědělství	investice na skladovací prostory pro kejdu a chlév. mrvu + technologie	max. 60% v méně příznivých obl.	FO a PO v evidenci samostatně hospodařících rolníků	příjatelné náklady na projekt od 318 tis Kč do 31,8 mil Kč	nenárokové
		region. investice do zpracovat. kapacit k region. produktům - výroba a zpracování biomasy	do 60% v méně příznivých obl., do 50% v ostat.	FO a PO v evidenci samostatně hospodařících rolníků	příjatelné náklady na projekt od 63,6 tis Kč do 1,59 mil Kč	nenárokové
pohoda (welfare) zvířat	OP Zemědělství	rekonstrukce stávajících zařízení v chovu hospodářských zvířat, financování pastevních areálů (investice do zemědělského majetku)	max. 60% v méně příznivých obl.	FO a PO v evidenci samostatně hospodařících rolníků	příjatelné náklady na projekt od 318 tis Kč do 31,8 mil Kč	nenárokové
skladování a zpracování zemědělské produkce	OP Zemědělství	investice do šetrných skladovacích technologií zemědělských produktů	max. 60% v méně příznivých obl.	FO a PO v evidenci samostatně hospodařících rolníků	příjatelné náklady na projekt od 318 tis Kč do 31,8 mil Kč	nenárokové
cílená podpora druhové rozmanitosti	Program péče o krajinu	podpora ustupujících populací původních rostlinných i živočišných druhů, jejich přirozených společenstev a stanovišť - speciální opatření k podpoře populací ohrož. rostlin. a živoč. druhů a společenstev (např. podpora hnízdních příležitostí)	max. 100%	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnájemce) s právním vztahem k daným pozemkům	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové
		neinvestiční opatření na zmírnění bariérového efektu komunikací a staveb	max. 100%	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnájemce) s právním vztahem k daným pozemkům	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové
využití biomasy	OP Infrastruktura	budování zařízení pro biologickou úpravu odpadů - kompostování	max 75% s možností navýšení spolufinancování od SFŽP o dalších 10%	PO, FO podnikatelé, státní podniky, družstva	celkové náklady na projekt musí být menší než 10 mil. EUR a větší než 0,5 mil. Kč	nenárokové
		rekultivace a sanace starých ekologických zátěží, např. likvidace černých skládek zvláště v chráněných územích	max 75% s možností navýšení spolufinancování od SFŽP o dalších 10%	PO, FO podnikatelé, státní podniky, družstva	celkové náklady na projekt musí být menší než 10 mil. EUR a větší než 0,5 mil. Kč	nenárokové
	OP Zemědělství	diversifikace zem. činnosti - investice pro využívání alternativních zdrojů energie s výkonem do 5 MW	max. 50%	FO a PO v evidenci samostatně hospodařících rolníků	příjatelné náklady na projekt od 318 tis Kč do 2,5 mil Kč	nenárokové
		diversifikace zem. činnosti - investice do výroby zpracování biomasy pocházející z vlastní zem. činnosti	max. 50%	FO a PO v evidenci samostatně hospodařících rolníků	příjatelné náklady na projekt od 318 tis Kč do 2,5 mil Kč	nenárokové
podpora agroturistiky	OP Zemědělství	diversifikace zem. činnosti - výstavba, rekonstrukce a modernizace a vybavení zařízení pro agroturistiku (včetně např. stavebního materiálu, zařízení interiéru, výsadby doprovodné zeleně, hřiště)	do 60% v méně příznivých obl., do 50% v ostat.	FO a PO v evidenci samostatně hospodařících rolníků	příjatelné náklady na projekt od 63,6 tis Kč do 1,59 mil Kč	nenárokové
		diversifikace zem. činnosti - podpora přímého prodeje zemědělských výrobků (rekonstrukce objektu, vybavení prodejny)	do 60% v méně příznivých obl., do 50% v ostat.	FO a PO v evidenci samostatně hospodařících rolníků	příjatelné náklady na projekt od 63,6 tis Kč do 1,59 mil Kč	nenárokové
		zlepšení zpracování zemědělských produktů a jejich marketing	max. 50%	podnikatel dle zákona o potravinách	příjatelné náklady na projekt od 382 tis Kč do 32 mil Kč	nenárokové
		investice do lesů - stezky pro turisty, mostky, zábradlí, informační tabule, odpočinková stanoviště, přístřešky lesních srudánek	max. 50%	vlastník, nájemce lesa, sdružení vlastníků, nájemců lesů	příjatelné náklady na projekt od 63,6 tis Kč do 15,9 mil Kč	nenárokové

Oblast činnosti zemědělce	Program	Opatření	Platba, spolufinancování	Žadatel	Další podmínky	Poznámka
poradenství	OP Zemědělství	odborné vzdělávání	100%	ÚŽPI vybere projekty na školení, vydělávání - konečným příjemcem podpory je zemědělec, který obdrží podříbené informace	přijatelné náklady na projekt od 106 tis Kč do 1.06 mil Kč	nenárazkové
	Podpůrný program MZe pro rok 2004	podpora poradenství v zemědělství	max 80% z prokázaných nákladů od poradce vedeného v Registru poradců MZe	podnikatel v zemědělské výrobě (dle zákona o zemědělství)	účelem musí být pomoc při zohledňování ochrany životního prostředí v zemědělské praxi	neinvestiční dotace
ostatní	Program Investice (Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond), Podprogram Zemědělec	ekologické investice do půdy (protierozní opatření, zřízení rybníků a vodohospodářských zařízení, ČOV z provozu zemědělské výroby, jímky na exkrementy zvířat, atd.)	garance bankovních úvěrů (0-60%), dotace na úhradu části úroků z úvěrů	FO nebo PO podnikající v zeměd. či lesnické činnosti v obl. vodního hospod. (příjmy ze zeměd. výroby nebo zprac. min. 50% příjmů)	nelze použít na nákup zeměd. pozemků a pozemků určených k plnění funkcí lesa; nevztahuje se na nákupy v rámci privatizace; nesmí být podpora z jiných zdrojů	nenárazkové
	SFŽP - Program péče o přírodní prostředí	v lesích ve zvláště chráněných územích na obnovu turistických lesních cest a chodníků	až 80% dotace (u podnikatelských subjektů až 40% dotace a 40% půjčky)	vlastník nebo nájemce		nenárazkové

Systém ekologické stability u Andělské Hory (okr. Karlovy Vary). Foto archiv MŽP ČR.

Seznam zkratek:

AEO	agroenvironmentální opatření, jedná se o dotační titul ministerstva zemědělství v rámci HRDP
AOPK	Agentura ochrany přírody a krajiny ČR
ČIŽP	Česká inspekce životního prostředí
ČÚZK	Český úřad zeměměřičský a katastrální
E-LFA	Oblasti s environmentálními omezeními (Environmental Less Favoured Areas), jedná se o dotační titul ministerstva zemědělství v rámci HRDP
FO	fyzická osoba
HRDP	Horizontální plán rozvoje venkova (Horizontal Rural Development Plan), jedná se o programový dokument ministerstva zemědělství přinášející širokou škálu opatření pro rozvoj venkova
CHKO	chráněná krajinná oblast
LFA	méně příznivé oblasti (Less Favoured Areas), jedná se o dotační titul ministerstva zemědělství v rámci HRDP
MZe	Ministerstvo zemědělství ČR
MŽP	Ministerstvo životního prostředí ČR
NATURA 2000	je celistvá evropská soustava území se stanoveným stupněm ochrany, která umožňuje zachovat přírodní stanoviště a stanoviště druhů v jejich přirozeném areálu rozšíření ve stavu příznivém z hlediska ochrany nebo popřípadě umožní tento stav obnovit. Na území České republiky je Natura 2000 tvořena ptačími oblastmi a evropsky významnými lokalitami
NP	národní park
OP Infrastruktura	Operační program Infrastruktura
OP Zemědělství	Operační program „Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství“
PO	právnícká osoba
PPK	Program péče o krajinu
PPPP	Program péče o přírodní prostředí SFŽP
SCHKO ČR	Správa chráněných krajinných oblastí ČR
SFŽP	Státní fond životního prostředí
SZIF	Státní zemědělský intervenční fond
TTP	trvalý travní porost
ÚSES	územní systém ekologické stability
VDJ	velká dobytčí jednotka
ZCHÚ	zvláště chráněné území (národní parky, chráněné krajinné oblasti, národní přírodní rezervace, přírodní rezervace, národní přírodní památky, přírodní památky) vymezené dle zákona 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny v platném znění

Kontakty:

Ministerstvo životního prostředí

Vršovická 65, 100 10 Praha 10

www.env.cz

Tel.: 267 121 111

Správa CHKO ČR (Správa ochrany přírody)

Kaplanova 1931/1, 148 01 Praha 11

www.schkocr.cz

Tel.: 267 994 300

Agentura ochrany přírody a krajiny

Kališnická 4-6, P.O. BOX 85,

130 23 Praha 3

www.nature.cz

Tel.: 222 580 013

Ministerstvo zemědělství

Tišnov 17, 117 05 Praha 1

www.mze.cz

Tel.: 221 811 111

Státní fond životního prostředí ČR

Kaplanova 193/1

148 01 Praha 1

www.sfzp.cz

Tel.: 267 994 300

Seznam Zemědělských agentur a Pozemkových úřadů je uveden na této adrese:

<http://www.mze.cz/attachments/seznamZAaPU.htm>

Tel.: 221 811 111

SPRÁVY NÁRODNÍCH PARKŮ

Správa KRNAP

Dobrovského 3, 543 11 Vrchlabí

Tel.: 499 456 111

Správa NP Podyjí

Na vyhlídce 5, 669 01 Znojmo

Tel.: 515 226 722

Správa NP Šumava

1. máje 206, 385 01 Vimperk

Tel.: 388 450 111

Správa NP České Švýcarsko

Pražská 52, 407 46 Krásná Lípa

Tel.: 412 354 050

Vypracovali: Ing. Mgr. Lenka Vokasová a kol.
(Ivana Bautzká, Mgr. Jiří Brázda, Ing. Mgr. Eva Havlínová, Ing. Radek Sus)
Ministerstvo životního prostředí
Náklad: 1000 ks
Zpracování: Reprintisk s.r.o. Šumperk